

17. *Микуш С.* Поетика Р. Іваничука-новеліста / Микуш Степан // Меч і мисль: Творчість Романа Іваничука у національних вимірах української культури : зб. наук. пр. – Львів ; Ужгород, 2009. – Вип. 9. Серія: Українська філологія : Школи, постаті, проблеми. – С. 105–110.
18. *Михайлюк І.* Колоски : оповідання і поезії / Михайлюк Іван ; [упоряд. і вст. стаття В. Лесина та О. Романця]. – Львів : Кн.-журн. вид-во, 1959. – 252 с.
19. *Пеленський Є.-Ю.* Життєписно-бібліографічний нарис / Пеленський Євген-Юлій ; ред. кол.: Я. Падох, А. Курдидик, Р. Микитович. – Львів, 1994. – 116 с. – (Наук. т-во ім. Т. Шевченка у Львові: Визначні діячі НТШ, № 4).
20. *Погребенник Ф.* Сторінки життя і творчості Василя Стефаника / Погребенник Федір. – К. : Дніпро, 1980. – 362 с.
21. *Погребенник Ф.* З Україною в серці : нарис-дослідження про творчість письменників-прикарпатців у діаспорі / Погребенник Федір. – К. : Вид-во ім. Олени Теліги, 1995. – 80 с.
22. *Радиш Н.* Великодній дарунок : новели / Радиш Наталя ; ред. і вст. стаття Б. Мельничука. – Снятин : ПрутПринт, 2006. – 52 с.
23. *Солянич Д.* Хто винуватий? : Оповідання, листи / Солянич Дмитро ; упоряд., передм. та прим. Василя Харитона. – Снятин : ПрутПринт, 2004. – 52 с.
24. *Стефаник В.* Твори / Стефаник Василь ; упоряд., підгот. текстів та прим. В. М. Лесина і Ф. П. Погребенника : вст. стаття В. М. Лесина. – К. : Дніпро, 1964. – 552 с.
25. *Стрипчук-Палійчук М.* Між добром і злом : Поезія та проза / Стрипчук-Палійчук Марія ; вст. стаття Б. Мельничука. – Снятин : ПрутПринт, 2008. – 96 с.
26. *Стус В.* Двоє слів читачеві / Стус Василь // Поезії / Стус Василь ; передне слово Івана Драча ; післяслово Михайлини Коцюбинської. – К. : Рад. письменник, 1990. – С. 7–8, 201–212.
27. *Федорак І.* Мій шлях: Спогад / Федорак Іван ; упоряд. та передмова Т. Виноградника. – Снятин : ПрутПринт, 2009. – 328 с.
28. *Хронович В.* Мамусине серце : оповідання / Хронович Володимир ; упоряд. та передмова Г. Гришка. – К. : Веселка, 1994. – 62 с.
29. *Черемшина М.* Фрагмент моїх споминів про Івана Франка / Черемшина Марко // Твори : у 2 т. Т. 2: Посвяти Василеві Стефанику. Ранні оповідання. Поезія. Переклади. Літ.-крит. виступи. Спогади. Автобіографія. Листи / Черемшина Марко ; упорядкув. та прим. О. В. Мишанича. – К. : Наук. думка, 1974. – С. 164–168.

В статтє прослеживається личное и творческое влияние В. Стефаника на новеллистику свыше 20 уроженцев Покуття, его малой родины, в течение ста лет – от начала XX века до наших дней, делается вывод об уникальности данного явления в мировой литературе.

Ключевые слова: В. Стефаник, Покутье, новелла, рассказ, новеллистический процесс.

The article traces the personal and creative influence of V. Stefanyk over the novelistic of more than 20 natives of Pokuttya, his small motherland, during a hundred years – from the beginning of XX century till the present day. The given article draws a conclusion about the uniqueness of this phenomenon in world literature.

Key words: V. Stefanyk, Pokuttya, novelette, narration, novelistic process.

УДК 82.091: 821.161.2

ББК 83.3 (4 Укр)

Ніна Осмак

СМЕРТЬ ЯК ЕКЗИСТЕНЦІЙНЕ ВІДЧУЖЕННЯ ІНДИВІДА У ТВОРАХ “САМА-САМІСЬКА” В. СТЕФАНИКА ТА “ЩО ЗАПИСАНО В КНИГУ ЖИТТЯ” М. КОЦЮБІНСЬКОГО

У статті здійснено порівняння художньої інтерпретації теми смерті як екзистенційного відчуження індивіда у творах “Що записано в книгу життя” М. Коцюбинського та “Сама-саміська” В. Стефаника.

Ключові слова: смерть, екзистенція, психологізм, міфологізм.

Українські письменники межі століть активно долучалися до європейського культурного процесу, а їх творчість годі категорично віднести до якогось одного модерністського напрямку, вона часто демонструє послу-

говування різними стилістичними прийомами задля новаторського зображення. Тому попри те, що у творчості М. Коцюбинського переважає імпресіоністичний метод, а творчість В. Стефаника вважають експресіоністичною,

осмислення теми смерті вимагає від обох митців звернення до експресіоністичної манери.

І. Франко відзначав новаторство обох митців: “Нове, що вносять у літературу наші молоді письменники, головню такі, як Стефаник, Коцюбинський, лежить не в темах, а в способі трактування тих тем, в літературній манері, або, докладніше, у способі, як бачать і відчують ті письменники життєві факти... Для них головна річ – людська душа, її стан, її рухи в таких чи інших обставинах, усі ті світла й тіні, які вона кидає на ціле своє оточення залежно від того, чи вона весела, чи сумна” [6, 10].

Емоційність та напружене сприйняття світу, притаманне для експресіонізму, було найадекватнішим при осмисленні теми смерті у творчості обох митців, адже смерть у них – психологічно рефлексивна. Проте суттєва різниця в тому, що для В. Стефаника такий екзистенційний трагізм існування був домінуючим у його світогляді та відповідно творчому доробку, а для М. Коцюбинського – радше спорадичним, етико-естетичним осмисленням буттєвості. Натомість у В. Стефаника констатують трагічне світовідчуття та активне зацікавлення темою смерті, виходячи, зокрема, з його епістолярію. Так, в одному з листів він зазначав: “Я не годен ступити, аби не вчути страшної мелодії смерті, та й в моїй моці не є, аби смерть прогнати, а жите наново повернути” [4, 80]. Домінування у В. Стефаника “негативної” образності зумовлене і його темпераментом, і особливостями психотичних процесів. На об’єктивування психічних процесів у В. Стефанника вплинув також доробок предтечі екзистенціалізму С. К’єркагора, зосібна під його впливом відбувається концептуалізація болю і страждання, що пов’язується з випробуванням.

Натомість для М. Коцюбинського трагедійність загалом не є характерною, вона лише почасти проривається надривною нотою, як в оповіданні “Що записано в книгу життя”, де стрижневим поняттям є смерть. Невідворотність смерті М. Коцюбинський декларує самою назвою, оксюморонно протиставляючи її ідеї твору: у книгу життя записується смерть. На відміну від Стефаникової наскрізної трагічності, у М. Коцюбинського трагізм є ситуативним, продукованим складними життєвими обставинами: “Життя виїло силу з неї і, як лущиння з картоплі, кинуло в кут. А душа міцно вчепилась за ту шабатурку і не хоче її покинути” [2, 174]. Через голод ця людина

змушена думати про смерть як вибавлення рідних. Трагічним є також вибір сина, що зближує тут Коцюбинського зі Стефаником у мотиві усвідомленої провини, сформованої у нього під впливом к’єркагорівської етичної системи. Проте, на відміну від Стефаника, для Коцюбинського важливішою є постановка проблеми першочергово саме в морально-етичній площині, адже син внутрішньо виправдовує власний аморальний вчинок: “Вся земля у гріху. Хіба його голод не гріхи ситих?” [2, 176].

Найважливішою відмінністю творів “Що записано в книгу життя” М. Коцюбинського та “Сама-саміська” В. Стефаника є насамперед образ жінки, яка помирає. Якщо в М. Коцюбинського це світла жінка, яка ціною власного життя бажає звільнити своїх дітей та онуків, то В. Костюк доводить, що Стефаник прагнув показати, як помирає грішна людина: “На роль грішниці Стефаник лаштував ворожку, але пізніше відмовився від чіткої градації гріховності (отже – від ролі судді) і зупинився на визначенні «велика грішниця»” [1, 62]. Тут втілюється провідний у Стефаника мотив споконвічної гріховності людини. Тож якщо у Коцюбинського частково дотичним до гріховності є не образ помираючої старої, а її сина, то у Стефаника це стара жінка, якій бачиться нечиста сила.

У М. Коцюбинського основне ідейне навантаження сконцентровано саме на вчинку сина, а не безпосередньо на відході матері. Так, у листі до М. Могиллянського від 9 березня 1911 року М. Коцюбинський зауважує: “Оповідання коротеньке, менше аркуша, називається “Що записано в книгу життя”. Сфера – селянська убога родина. Сюжет: син вивозить в ліс стару, забуту смертю мати /.../, але під непереможним впливом бажання хоч раз добре попоїсти і випити на похоронах – забирає її назад. Ця схема може видатись Вам грубою, але ж це тільки схема і, звичайно, важніше, як вона розроблена”. Прагнення з’ясувати загальнолюдську сутність, що виявляється у ранній творчості М. Коцюбинського, доповнюється тепер дослідженням своєрідності народної психології при надзвичайній увазі до оточення, що породжує цю своєрідність. До теми деградації людини внаслідок безпросвітної селянської нужди зверталися також, окрім В. Стефаника, Марко Черемшина (“Дід”); Т. Бордуляк (“Мати”); А. Тесленко (“Мати”); Грицько-Григоренко (“Нариси”) та інші. Однак кожен індивідуально здійснював

її художню реалізацію, залежно від матеріалу, об'єкту відображення, світогляду, бачення світу, рівня художньої майстерності і, безумовно, таланту.

Соціальна, побутова складова у В. Стефаника лише скупо накреслюється, не умотивовуючи поведінки, проте не можна заперечувати її важливості, оскільки соціально-побутовий інтер'єр сконцентровано вже в перших рядках твору: “Мішок під боком, а чорна, тверда подушка під головами. Коло баби стояв на землі кусень хліба та й збанятко з водою. Діти, як ішли на роботу, та лишили бабі, аби мала що їсти й пити. Бідно діялося, та не було що ліпшенього бабі добирати. А сидіти коло слабої у гарячий час – то, Бог видів, не було як” [5, 59].

Читача спочатку шокує таке легке ставлення до смерті, про яку говорять як про буденну річ герої новели Коцюбинського. Наталія Шумило пояснює це впливом існування на грані виживання: “Тривалий час перебуваючи на грані виживання, вони звикають думати та говорити про смерть як про полегкість” [8, 144]. На єдності соціального та онтологічного первнів у творчості В. Стефаника наголошує також Д. Павличко: “Все відбувається так, ніби той, хто вмер, або той, хто ось-ось має вмерти, або той, хто чує в собі печать смерті своєї дитини чи матері, оскаржує одночасно соціальну кривду, людську слабкість і минуцність. Слова, порівняння, синтаксис – усе тут мусить бути правдиве, а мірою правди виступає життя і сама образна мова народу” [3, 263].

Увага М. Коцюбинського теж зосереджена на образі матері, забутої смертю і людьми, а відтак самотньої. З наведеного уривка Стефаникового твору розуміємо, що у старої є родина, однак усі заклопотані побутовими справами, тому жінка в останні хвилини залишається самотньою. В оповіданні Коцюбинського ситуація ще більше екзистенційно загострена, бо ж матір не просто залишають одну, а відкидають, відштовхують, змушуючи потерпати від відчуття власної зайвості у великій родині. Подібний емоційний стан у подібній ситуації можна фіксувати у творі “За ширмою” Б. Антоненка-Давидовича. Більше того, твори Коцюбинського та Стефаника різняться також об'єктом зображення: якщо у Стефаника це останні хвилини, агонія з видіннями та сплутаною свідомістю, то в Коцюбинського переживання героїні пов'язані насамперед із відчуттям власної не-

потрібності та очікуванням смерті, яка довго не приходить. Жити бабі – понад силу, але й смерть приведе до видатків. Визріває страшний, але воістину материнський задум. Вона повідомляє про своє рішення синові. Діалог матері з сином – зав'язка сюжету, що розкриває трагізм становища матері, яка мусить переконувати сина прискорити їй смерть. Діалог відзначається складними психологічними колізіями, притаманними Коцюбинському тонкістю і м'якістю, трагізмом і внутрішньою напругою почуттів.

Відображуючи героїв у тяжких випробуваннях, Коцюбинський піддає глибокому аналізу їх духовний світ, суттєву роль у якому відіграє внутрішня мова. Потап не дуже щедрий на слова, “нужда давно замкнула йому уста і промовляла тільки у серці”. Всі його думки передаються через внутрішні монологи і мову. Везучи матір на смерть, Потап думає про буденні речі: “Треба врізати січки, міркував, коли краще околотити одвезти в січкарню: чи сьогодні, як поверне додому, чи, може, завтра. Потому згадав, що забув узяти рукавиці, що не помив руки од гною і тепер вони наче в корі” [2, 179].

Така зосередженість на буденних, звичайних речах у винятково трагічній ситуації надає оповіданню великої емоційної напруги, яка психологічно увиразнюється рухами і жестами: “Сани йшли у затоки, стукались копилами, а він одставляв ногу і упиравсь у тверді краї дороги, як звик се робити, коли вивозив гній. Хвиськав кобилу... Нью-о! І знов обертався назад” [2, 179].

Пережита подія не тільки не змінила, а й не зачепила душі Потапа, що свідчить про духовну деградацію. Підсвідомо прорвалися дитячі спогади: смерть батька, на поминках якого він добре наївся. Автор, виступає задля об'єктивізації оповіді лише в ролі уважного спостерігача за душевними відрухами героя; проте часто коментує, доповнює чи “виправляє”, коли герой фальшує навіть перед собою. Так, назад по матір Потапа жене лише бажання поїсти на поминках. На мить прокидається у ньому щось людське: “... думки побігли назад. Лежить в гаю самотня на холодній ложі, як підстрелений птах, дивиться в небо крізь сльози. Тільки свічка плаче над нею і капа гарячий віск на сухі, до смерті зложені руки” [2, 181]. Проте одразу ж знаходиться виправдання: сама ж попросила, а могло бути інакше. “... Тільки що винесли маму на кладовище, з корогами, з попами, по-християнськи.

В хаті народ. Смачно парує страва. “Випийте, свате, за душу небіжки...” [2, 182].

Подія не вплинула на моральне оздоровлення героя. Такі “відкриті” сюжети властиві багатьом творам М.Коцюбинського. В оповіданні “Що записано в книгу життя” – це дійовий композиційний засіб, що спонукає читача не тільки “придумати” фінал, а й задуматись над тим жахливим соціальним середовищем, що породжує такі патологічні явища, вбиває в людині людське.

У М.Коцюбинського конфлікт “мати–син” є особливо драматичним, оскільки автор, виходячи із соціальної чи вікової нерівності, підносить його до рівня конфлікту поколінь: “Старе мусить вмирати, а молоде жити” [2, 177]. Увагу Коцюбинського привернули прояви у винятковому – повсякденного, а в повсякденному – трагічного. Герої живуть у жахливих умовах. І цей жах не в неймовірних фізичних стражданнях баби чи чорних нестатках сина і невістки. Найстрашніше те, що це винятково-патологічне здійснюється і сприймається як звичайне. “Бабо! Коли ви помрете?” – питали діти. (...) Вони хотіли б побачити, як вилетить з баби душа (...). Про смерть говорили і невістка із сином, голосно, злісно, як про неоплачену подать” [2, 175]. Суттєвою особливістю оповідання є нерозривний зв’язок соціального, психологічного і морального. Важко назвати сучасника Коцюбинського, який би з такою глибокою художньою вмотивованістю висунув такі високі етичні вимоги до людини, що повинні бути важливим началом соціального життя.

Натомість В.Стефаник не висуває жодних зримих морально-етичних настанов, концентруючись на якнайточнішому вираженні болісного переживання приходу смерті. Прикметною рисою поезики його новел та засобом об’єктивізації стає його неоміфологізм, на якому наголошує В.Костюк, співвідносячи героїню новели “Сама-саміська” з образом давньогрецької Сибіли, яка пророкувала майбутнє. Зокрема це Куманська Сибіла, яка, за міфом, попросила в Аполлона довголіття, але забула попросити вічну молодість. Натяком на цей образ дослідник вважає фразу у творі про велику грішницю в заклятій печері [1, 64]. Далі дослідник зауважує наявність у видіннях помираючої жінки образів народної демонології, зокрема чорта, з яким завжди пов’язується продаж душі. Міфопоетичний символ вікна подає опозицію видимого та незримого, він часто символізує отвір, через який потрап-

ляє смерть або нечисть. Тож В.Стефаник у дусі літератури ХХ століття актуалізує міфологічні образи та системи мислення.

Обидва письменники пропускають світ крізь призму сприйняття своїх героїв, відтворюючи тільки те, що відчуває, бачить і знає героїня. Це попри те, що обидві героїні немічні та позбавлені можливості самостійно вербалізувати власні відчуття та переживання. У творі “Що записано в книгу життя” баба кілька років, як і належить, лежала на печі; дивилася на світ зверху вниз і все їй здавалося маленьким. Хвороба онука примусила бабу покинути піч. За браком місця, послалась вона на долівці між дверима і мисниками. “Тепер все виросло зразу” [2, 174].

Експресіоністична манера В.Стефаника особливо виявляється в переплетенні ілюзії та реальності. У новелі “Сама-саміська” це поява щезника, перетворення мух на чортенят, червоні коні. Коцюбинський усе-таки більшою мірою схильний до імпресіоністичної техніки, тому основне навантаження в епізоді останньої бабиної подорожі лягає на просторове й зорове сприйняття світу. “Змисл зору, – стверджував І.Франко, – дає найбагатший матеріал для нашого психологічного життя, а тим самим і для поезії. Пригадаймо тільки великі контрасти світла і темноти і безконечну скалю кольорів, пригадаймо такі поняття, як високість і низькість, краса і бридкість, форма і рух, такі образи, як небо, поле, земля, гори, і зрозуміємо, як глибоко сягає в нашу душу вплив зорового змислу” [7, 97].

Пейзаж у Коцюбинського створює відчуття маленького ескізу, зробленого зразу, після першого миттєвого враження. Природа подана в тимчасових, постійно нових станах, котрі вона щосекундно створює. У Коцюбинського тимчасові, несподівані пейзажні деталі – випадкові: “Коняка так побіліла, що зливалася з снігом, зате небо чистим стало і чорним (...) По небі плила самотня біленька хмаринка, як тінь голубиних крилець (...) Може то не хмаринка, а душа мами пливе?” [2, 181]. Таке чисте і чорне небо і самотня хмаринка – явища випадкові, що виникли в цей вечір і ніколи більше. Але герой, що спостеріг цю картину, пов’язує її зі смертю матері. Предметна побудова пейзажу підпорядковується загальним принципам виникнення предметного світу в художній системі Коцюбинського.

По-стефанівськи скупий пейзаж написаний чорно-білими фарбами. Тут, звичайно, діє не обмеженість колористичної техніки, яка

в Коцюбинського завжди бездоганна. Згадаймо хоч би “Intermezzo”, “В дорозі”, “Сон”. Білий і чорний кольори в оповіданні виступають у символічному значенні. Особливо – трагічним відтінком наповнений білий колір. Це не просто чистота і невинність, а символ смерті. “Часом долівці, закриваючи все, стовп білої пари, наче туман, стелився по долівці, закриваючи все, і здавалось, що така має бути і смерть, каламутна, безока, з холодком по ногах” [2, 173]. Білий колір виступає тлом у дорозі (їдуть по снігу), він стає знаряддям її смерті.

Тож попри стильову віднесеність творчості М.Коцюбинського переважно до імпресіонізму, а В.Стефаніка – до експресіонізму, констатуємо зближення аналізованих новел у їх екзистенційній проблематиці та експресіоністичній техніці і художніх засобах. Проте твір В.Стефаніка значно більше має зв’язку з тугою, розпачем та безвихіддю експресіоністичного світовідчуття. Натомість Коцюбинський насичує твір не декларованими, проте прочитуваними з контексту морально-етичними настановами.

В статтє осуцествлена попытка сравнения художественной интерпретации темы смерти как экзистенционного отчуждения индивида в новеллах “Що записано в книгу життя” М.Коцюбинского и “Сама-саміська” В.Стефаніка.

Ключевые слова: смерть, екзистенція, психологізм, міфологізм.

In article is made an attempt of comparison of art interpretation of subject matter of death is carried out as existential alienations of the individual in short stories “What is recorded to the book of life” M.Kozubenskogo and “Alone and lonely” V.Stefanuk.

Key words: death, existential, psychologism, mythologism.

УДК 82.091: 821.161.2 + 821.161.1

ББК 83.в6

Світлана Коршунова

АВТОРСЬКА ПОЗИЦІЯ В ОПОВІДАННЯХ В.СТЕФАНІКА ТА А.ЧЕХОВА

Досліджується проблема авторської присутності в оповіданнях В.Стефаніка “Засідання” і А.Чехова “Зловмисник” у компаративному зрізі. Оскільки письменник зумовлює внутрішню цілісність та структурованість художнього тексту, простежується, як виявляє себе і чи взагалі виявляє авторське ставлення до девіантної поведінки героїв досліджуваних творів. Розглянуті змістові зв’язки всередині обох текстів дали підставу висувати про наявність міжтекстового діалогу творів, що здійснюється не лише на рівні теми, а й на рівні концепції авторської позиції. В обох текстах переважає зображення над розповіддю, що можна вважати типологічним збігом, зумовленим авторською стратегією. Доведено наявність і типологічних розходжень у концепції авторської присутності в досліджуваних текстах.

Ключові слова: В.Стефанік, А.Чехов, автор, авторська присутність, архітектоніка, епічний, драматичний, інтенція.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

**ВІСНИК
ПРИКАРПАТСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

ФІЛОЛОГІЯ

Випуск 34–35

Видається з 1995 р.

ІВАНО-ФРАНКІВСЬК
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
2012

УДК 82. 161
ББК 83.3 (4 Укр) 6
В34

Друкується за ухвалою вченої ради Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 7 від 20 березня 2012 р.)

Рецензенти: д-р філол. наук, проф. **Д.Г. БУЧКО** (Тернопіль); д-р філол. наук, проф. **С.С. КІРАЛЬ** (Київ); д-р філол. наук, проф. **Т.Ю. САЛИГА** (Львів).

Редакційна рада: д-р філол. наук, проф. **В.В. ГРЕЩУК** (*голова ради*); д-р філос. наук, проф. **С.М. ВОЗНЯК**; д-р філол. наук, проф. **В.І. КОНОНЕНКО**; д-р іст. наук, проф. **М.В. КУГУТЯК**; д-р юрид. наук, проф. **В.В. ЛУЦЬ**; д-р філол. наук, проф. **В.Г. МАТВІЙШИН**; д-р хім. наук, проф. **І.Ф. МИРОНЮК**; чл.-кор. НАН України, д-р фіз.-мат. наук, проф. **Б.К. ОСТАФІЙЧУК**; д-р пед. наук, проф. **Н.В. ЛИСЕНКО**; д-р хім. наук, проф. **Д.М. ФРЕЙК**.

Редакційна колегія: д-р філол. наук, проф. **С.І. ХОРОБ** (*голова редколегії*); д-р філол. наук, проф. **Р.Б. ГОЛОД**; д-р філол. наук, проф. **М.І. ГОЛЯНИЧ**; д-р філол. наук, проф. **В.В. ГРЕЩУК**; д-р філол. наук, проф. **І.В. КОЗЛИК**; д-р філол. наук, проф. **В.І. КОНОНЕНКО**; д-р філол. наук, проф. **В.І. МАТВІЙШИН**; д-р філол. наук, проф. **Н.В. МАФТИН**; д-р філол. наук, проф. **С.М. ЛУЦАК**.

Адреса редакційної колегії:
76000, Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Вісник Прикарпатського університету. Філологія. 2012. Вип. 34–35. 313 с.

В основу чергового випуску збірника праць з філології лягли матеріали науково-практичних конференцій, що були організовані і проведені минулого року в Прикарпатському національному університеті ім.В.Стефаника з нагоди 140-річчя від дня народження класиків українського письменства Леся Мартовича і Василя Стефаника.

Подані статті мовознавців і літературознавців з України та Польщі по-новому розкривають багатогранні постаті української національної літератури, пропонуються нові підходи в дослідженні художнього мислення авторів, ідейно-естетичних вимірів їх творчості, рецепції, контексту і поетики їх малої прози, традиції й типології їх творів тощо.

Newsletter Precarpathian University. Philology. 2012. Issue 34–35. 313 p.

This issue of the collected volume of Philology is formed on the basis of materials of scientific-practical conferences that were organized and carried out last year in the Precarpathian National University named after V.Stefanyk in honour of the 140th anniversary of the birth of classical Ukrainian writers Les' Martovych and V.Stefanyk.

Submitted articles of linguists and literary scholars from Ukraine and Poland reveal multifaceted personalities in the Ukrainian national literature, offer new approaches to the study of creative thinking of the authors, ideological and aesthetic dimensions of their work, reception and context of the poetics of their small prose, tradition and typology of their works etc.

© Інститут філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2012

© Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2012

ЗМІСТ

ПИСЬМЕННИК І ЧАС: РЕЦЕПЦІЯ, КОНТЕКСТ

<i>Роман Піхманець.</i> Письменник і епоха: особливості взаємин на рубежі століть (творчий досвід “Покутської трійці”).....	3
<i>Ярослав Поліщук.</i> Гуцульщина екзотична й Гуцульщина без екзотики (Василь Стефаник на тлі культурного дискурсу Карпат).....	9
<i>Світлана Луцак.</i> Рецептивний потенціал художнього слова Василя Стефаника.....	15
<i>Ярослав Мокляк.</i> Василь Стефаник і політика.....	21
<i>Роман Голод.</i> Діалектика “старого” і “нового” в літературних взаєминах Івана Франка та Василя Стефаника.....	25
<i>Любомир Сеник.</i> Василь Стефаник – перспектива української духовності: проблема закодованого прогнозу.....	32
<i>Володимир Качкан.</i> Василь Стефаник у рецепції Богдана Лепкого (за епістолярієм).....	35
<i>Богдан Козак.</i> Перша постава творів Василя Стефаника на українській сцені.....	38
<i>Євген Баран.</i> Краківський контекст Василя Стефаника (на матеріалі листів Василя Стефаника до Левка Бачинського).....	42
<i>Ганна Марчук.</i> Щоб оповідання Леся Мартовича “заянали кращої долі, як їх творець”: причинки до повного видання творів.....	47
<i>Марія Федунь.</i> Постаць Леся Мартовича в площині вітчизняної критики та мемуаристики.....	53
<i>Наталія Вівчарик.</i> “Син землі”: Василь Стефаник у рецепції Григора Лужницького.....	57
<i>Тетяна Качак.</i> Дискурс дитинства у творах Василя Стефаника: рецептивно-естетичний аспект.....	61
<i>Любов Ободяньська.</i> Стефаник у художній рецепції та інтерпретації Богдана Бойка.....	68
<i>Марта Хороб.</i> Василь Стефаник у рецепції Степана Процюка (на матеріалі роману “Троянда ритуального болю”).....	71
<i>Валентина Біляцька.</i> Василь Стефаник у рецепції Олеся Гончара.....	76
<i>Григорій Рис.</i> Михайло Козоріс про творчість Василя Стефаника.....	80

ХУДОЖНЬО-СМИСЛОВІ ВИМІРИ

<i>Віталій Кононенко.</i> Авторське мовлення Василя Стефаника.....	86
<i>Лідія Мацевко-Бекерська.</i> Своєрідність наративної організації малої прози Василя Стефаника.....	96
<i>Василь Грещук.</i> Мовна особистість Василя Стефаника в його епістолярії.....	104
<i>Марія Голянич.</i> Ключове слово як смислотвірний атрактор у художньому тексті (на матеріалі новели Василя Стефаника “З міста йдучи”).....	111
<i>Микола Лесюк.</i> Архаїчні граматичні форми у творах Василя Стефаника.....	115
<i>Леся Назаревич.</i> Екзистенційність як філософська та художньо-естетична домінанта малої прози Василя Стефаника.....	120
<i>Марія Брус.</i> Фемінітивний світ художньої мови Леся Мартовича.....	126
<i>Інна Липницька.</i> Міфологема дороги в художньому універсумі Василя Стефаника.....	130
<i>Роксолана Стефурак.</i> Внутрішня форма слова як “ретранслятор” національно-ментальної інформації в новелах Василя Стефаника.....	136
<i>Олена Кульбабська.</i> Мовна експресія прозової мініатюри В.Стефаника “Городчик до бога ридав...”.....	142
<i>Ірина Джочка.</i> Семантико-граматична своєрідність орудного відмінка: первинні та вторинні функції (на матеріалі творів Василя Стефаника).....	148
<i>Олександр Солецький.</i> Наративна буфонада Леся Мартовича.....	153
<i>Оксана Ципердюк.</i> Функціонування релігійної лексики в новелах Василя Стефаника.....	157
<i>Зоряна Родчин.</i> Елементи натуралізму у творах Леся Мартовича.....	166
<i>Валентина Варчук.</i> Епістолярій Василя Стефаника як джерело вивчення його ранніх поезій у прозі.....	171

ПОЕТИКА ТВОРУ

<i>Степан Хороб.</i> Поетика конфлікту у прозі Василя Стефаника: драматизація новели чи епізація драми?.....	174
<i>Лариса Горболіс.</i> Свій простір як маркер духовних зв'язків героя зі світом (на матеріалі	

новели В. Стефаника “Виводили з села”)	184
<i>Ігор Набитович</i> . Ритуал ініціаційної смерти як архітектонічний прийом у новелі Василя Стефаника “Камінний хрест”	187
<i>Ніна Гуйванюк</i> . Синтаксис стефаніківських гіпербол	192
<i>Вікторія Чобанюк</i> . Психологічні виміри “життєвих світів”, персонажів новели Леся Мартовича “Трішниця”	199
<i>Людмила Нежива</i> . “Сумна дійсність, оздоблена золотом найправдивішої поезії”: вивчення експресіонізму на прикладі новели В. Стефаника “Камінний хрест”	202
<i>Валентина Грецук</i> . Персоніфікація у новелах Василя Стефаника	208
<i>Тетяна Зелених</i> . Сильові експерименти Василя Стефаника	211
<i>Наталія Мочернюк</i> . Жанрова специфіка новели “Вовчиця” Василя Стефаника	215
<i>Галина Випасняк</i> . Елементи агіографії в сучасному жанрі біографічного роману (на матеріалі роману С. Процюка про Василя Стефаника “Троянда ритуального болю”)	219

ТРАДИЦІЇ, ТИПОЛОГІЯ

<i>Наталія Мафтин</i> . Новелістична традиція Василя Стефаника в західноукраїнській прозі 20–30-х років. XX століття	224
<i>Богдан Мельничук</i> . У сьайві русівського генія (Василь Стефанік і розвиток новелістики на покутських теренах)	231
<i>Ніна Осьмак</i> . Смерть як екзистенційне відчуження індивіда у творах “Сама-саміська” В. Стефаника і “Що записано в книгу життя” М. Коцюбинського	242
<i>Світлана Коришнова</i> . Авторська позиція в оповіданнях В. Стефаника та А. Чехова	246
<i>Валентина Біляцька, Олександра Тишкіна</i> . Загальнолюдські трагедії душі у творах В. Стефаника і Л. Яновської	252
<i>Лариса Шевчук</i> . Оповідний комізм Леся Мартовича як художня традиція у творах Ярослави Лагодинської	256
<i>Любов Василик</i> . Леся Українка і Василь Стефанік: семантика камінного в художньому світі	260
<i>Анна Черниш</i> . Трагічне світосприйняття Василя Стефаника і Годося Осьмачки (текстуальна близькість образів у романах С. Процюка “Троянда ритуального болю” та М. Слабошпицького “Поет із пекла”)	264
<i>Тетяна Бикова</i> . Питання національного самовизначення українства в літературно-критичних працях Василя Стефаника та Івана Франка	269
<i>Тамара Касьяненко</i> . Новелістика Василя Стефаника та Івана Зубенка: типологія стильового синкретизму	274
<i>Галина Сокол</i> . Новела Василя Стефаника “Катруся” та новела Галини Журби “Солов’ї”: типологічні точки дотику	278
<i>Роман Дубровський</i> . Вираження сповідальності у прозі Василя Стефаника та Галини Гордасевич	282
<i>Марія Багрії</i> . Особливості художнього мислення Василя Стефаника та Ігоря Костецького: типологічний аспект	285
<i>Тетяна Котик</i> . Традиції Леся Мартовича в художній трансформації Романа Іванчука: функціональність наративного знака	288
<i>Наталія Ботнарєнко</i> . Мотив смерті як складова екзистенційного мислення В. Стефаника та А. Чехова	293
<i>Світлана Ямборко</i> . Василь Стефанік та Станіслав Пшибишевський: типологічний зріз творчості	299
Відомості про авторів	304